

Pohjois-Savon
työvoima- ja elinkeinokeskus

ALUEKATSAUS syksy 2000

TIIVISTELMÄ.....	2
Aluetalous.....	3
Kasvu eri toimialoilla.....	5
Väestö.....	8
Päätelmät alueen tilasta ja kehityksestä	11
Vahvuudet.....	11
Mahdollisuudet	11
Ongelmat	11
Uhat	11
Johtopäätökset strategiatyölle ja kehittämisrahoituksen kohdistamiselle.....	12

TIIVISTELMÄ

Maakunnan liiketoiminnan muutoksista saadaan nyt aikaisempaa tuoreempaa tietoa Pohjois-Savon maakuntaliiton, Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon TE-keskuksen hankkiman Tilastokeskuksen liiketoiminnan kuukausikuvaajan avulla. Pohjois-Savon taloudessa on tapahtunut käänne parempaan suuntaan, mutta kasvu ei ole levinnyt kaikilla aloilla ja alueilla. Maakunnan aluetalouden hitaan kasvun, muuttotappion ja työttömyyden peittoon on jäänyt talouden myönteinen käänne ja monien alojen menestyvä liiketoiminta.

1990-luvun laman jälkeisessä nopean kasvun vaiheessa Pohjois-Savo ei pysynyt koko maan kasvuvauhdissa, mutta nyt maakunta on pääsemässä osalliseksi maan elinkeinorakenteen monipuolistumisesta. Tämä perustuu aktiiviseen ja ennakkoluulottomaan kehitystyöhön ja kasvuyritysten kehitystä tukevan työvoiman tarjontaan. Jakso vuodesta 1996 kesään 1998 oli Pohjois-Savon elinkeinoelämässä suotuisaa aikaa, kun vienti veti hyvin. Talouskasvu hidastui syksyllä 1998 viennin käännyttyä laskuun. Liikevaihto alkoi jälleen kasvaa nopeasti syksyllä 1999, jolloin myös viennin ongelmat helpottivat. Alkuvuodesta 2000 viennin kasvu kiihtyi jopa koko maata nopeammaksi. Viennin elpyminen ennakoii suotuisan kehityksen jatkumista maakunnassa ja koko maassa.

Pohjois-Savoon on syntynyt uuden kasvun perusta jalostavaan puutuoteteollisuuteen, metalli- ja sähkötekniseen teollisuuteen, tietojenkäsittelypalveluihin ja muihin palveluihin liike-elämälle. Pohjois-Savossa tietojenkäsittelypalveluiden liikevaihto on 1990-luvun loppuvuosina kasvanut selvästi maan keskimääräistä nopeutta paremmin. Myös rakentamisen kasvussa Pohjois-Savo on saavuttanut maan vauhdin. Myönnettyjen rakennuslupien perusteella rakentamisen nykyinen taso näyttäisi säilyvän ainakin vuoden 2001 ajan, vaikka koko maan rakentamisen kasvu saattaa pysähtyä. Kuopion nouseminen maan vilkkaimmin rakentavien alueiden joukkoon on maakunnan työpaikkakasvun ohella merkki Pohjois-Savon uudesta kasvusta. Informaatioalojen toimipaikkarakentamisen ohella muukin teollisuus tulee lisäämään investointejaan.

Keskeisimmät syyt Pohjois-Savon aluetalouden vielä muuta maata hitaampaan kokonaiskasvuun ovat sähkötekniikan erittäin nopea kasvu koko maassa, maakunnan sellu- ja paperiteollisuuden sekä kaupan ja majoitus- ja ravitsemusalan jääminen jälkeen koko maan kasvusta. Muussa maassa heikosti kehittyvien elintarvike- ja tekstiiliteollisuuden painoarvo on maakunnassa suuri.

Työllisyyden koheneminen nopeutui oleellisesti vuoden 1999 aikana ja suunta on jatkunut myös vuoden 2000 alkupuolella. Maakunnan muuttotappio on jatkunut työllisyyden kohenemisesta huolimatta. Sitä selittää maan osien kasvuerot, mikä on vetänyt työvoimaa nopeimmin kasvaville alueille. Tilanne ei voi jatkua pitkään nykyisellään. Pohjois-Savon työllisyyden kasvun jatkuminen, pääkaupunkiseudun elinkustannusten kalleus ja tulevien vuosien bkt:n kasvun pieni hidastuminen tulee hillitsemään maakunnan muuttotappiota.

Tavoite 1 -ohjelma käynnistyi otolliseen suhdannevaiheeseen. Noin 10000 työpaikan kasvu tällä vuosikymmenellä näyttää mahdolliselle saavuttaa. TE-keskuksen rahoittamissa yrityshankkeissa syntyy kahden kolmen vuoden aikana 1500-2000 uutta työpaikkaa. Lisää työpaikkoja syntyy yrityshankkeissa, jotka eivät saa julkista tukea. Työvoiman kokonaistarjonnan näkökulmasta työpaikkakasvu on mahdollista saavuttaa 2000-luvulla ilman muuttovoittoa, mutta se edellyttää muuttotappion pienenemistä noin -150 tasolle 3-4 vuodessa, työttömyyden alenemista kolmannekseen nykyisestä ja työllisyysasteen merkittävää nousua eli karkeasti 1990-luvun alun työttömyyden tason saavuttamista.

Aluetalous

Pohjois-Savon aluetalouden tila 2000-luvun alussa on haastavalla tavalla ristiriitainen. Monista myönteisistä asioista huolimatta päähuomio on kohdistettu alueen ongelmiin, lähes 1970-luvun alun tasolla olevaan muuttotappioon, hitaasti laskeneeseen työttömyyteen, nopeasti kasvavien alojen vähäisyydestä johtuvaan muuta maata hitaampaan taloudelliseen kasvuun, syntyvyyden alenemiseen ja ikärakenteen tulevaan vanhenemiseen, reuna-alueiden kuntien vaikeuksiin palvelujen järjestämisessä sekä viime aikoina myös maakunnan keskuksen Kuopion kaupungin muuttotappioon. Tämä on vain osatotuus, jonka peittoon on jäänyt uuden kasvun alkaminen ja monien alojen menestyvä liiketoiminta.

Seuraavassa maakunnan aluetalouden, viennin ja työllisyyden kehitystä kuvataan Tilastokeskuksen arvonlisäverotilityksiin perustuvan kuukausikuvaajan, toimipaikkatilaston ja työvoimatutkimuksen avulla. Kuukausikuvaajan ovat yhdessä ostaneet Pohjois-Savon maakuntaliitto, Kuopion kaupunki ja Pohjois-Savon TE-keskus. Kuukausisarjoista laskettuja tunnuslukuja verrataan oheisessa taulukossa kansantalouden tilinpidon ja alue-bkt:n tietoihin.

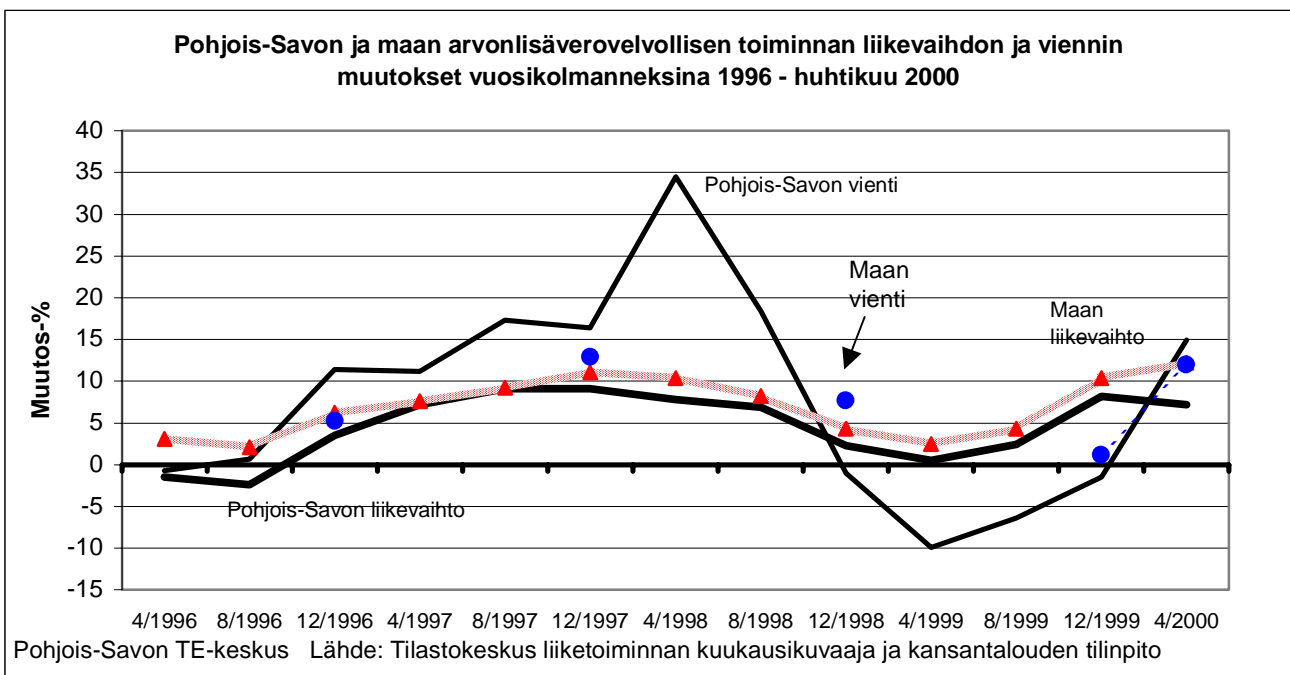
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000.
maan bkt:n muutos % ¹	0,0	- 7,1	- 3,6	- 1,2	4,5	5,1	4,0	6,3	5,5	4,0	5,2 - 6,0
PS:n alue-bkt:n muutos % 1)	5,8	- 4,9	- 3,7	- 1,6	7,7	6,8	1,9	4,6	Ei	tietoa	
maan liikevaihdon muutos % 2)							3,9	9,4	7,4	5,9	12,2 3)
PS:n liikevaihdon muutos % 2)		Ei	tietoa				- 0,1	8,5	5,5	3,8	7,2 3)
maan vienti muutos-%							5,2	12,9	7,7	1,2	12,0 4)
PS:n vienti muutos % 2)							11,4	16,4	- 1,0	- 1,5	14,9 1)

Pohjois-Savon aluetalouden kasvu oli alue-bkt:n mukaan koko maan tasolla 1990-luvun alun lamaan saakka. Laman jälkeisessä nopean kasvun vaiheessa Pohjois-Savo ei pysynyt koko maan kasvuvauhdissa. Suomen kiihkeä talouskasvu perustuu nopeasti kasvavan tietoliikenneteollisuuden viennin kasvuun, mikä on keskittynyt maassa muutamalle alueelle ja lisännyt alueiden kehityseroja. Maan elinkeinorakenne on monipuolistunut, mihin Pohjois-Savo on vasta nyt pääsemässä osalliseksi. Ns. uusien kasvualojen osuus on maakunnassa vielä pieni. Etlä on ennustanut vuosien 2000-2004

- 1) Alue-bkt saattaa näyttää korkeampia kasvutasoja kuin kansantalouden tilinpito
- 2) Tilastokeskuksen liikevaihdon kuukausikuvaajan mukaan, perustuu arvonlisäverotilityksiin
- 3) Verrattu alv-tilityksiä tammi-huhtikuuta 2000 vuoden 1999 tammi-huhtikuuhun. Tammi-huhtikuun 2000 muutos verrattuna edelliseen vuosikolmannekkeseen oli maassa - 9,3 % ja Pohjois-Savossa -12,0 %
- 4) Vuoden 1999 1. vuosineljännes - 2000 1. vuosineljännes kansantalouden tilinpidon mukaan

maan bkt:n kasvuksi neljä prosenttia ja Pohjois-Savolle kolme prosenttia vuodessa. Etlan mukaan maan työllisyys kohenisi noin 1,6 prosentilla vuodessa ja Pohjois-Savon 1,0 prosentilla vuodessa. Maakunnan tavoitteena on pienentää kasvueroa. Työllisyyden kasvattamisessa teollisuusvetoinen kasvu vaatii suuremman bkt:n ja investointien kasvun kuin palvelu- ja it-vetoinen kasvu.

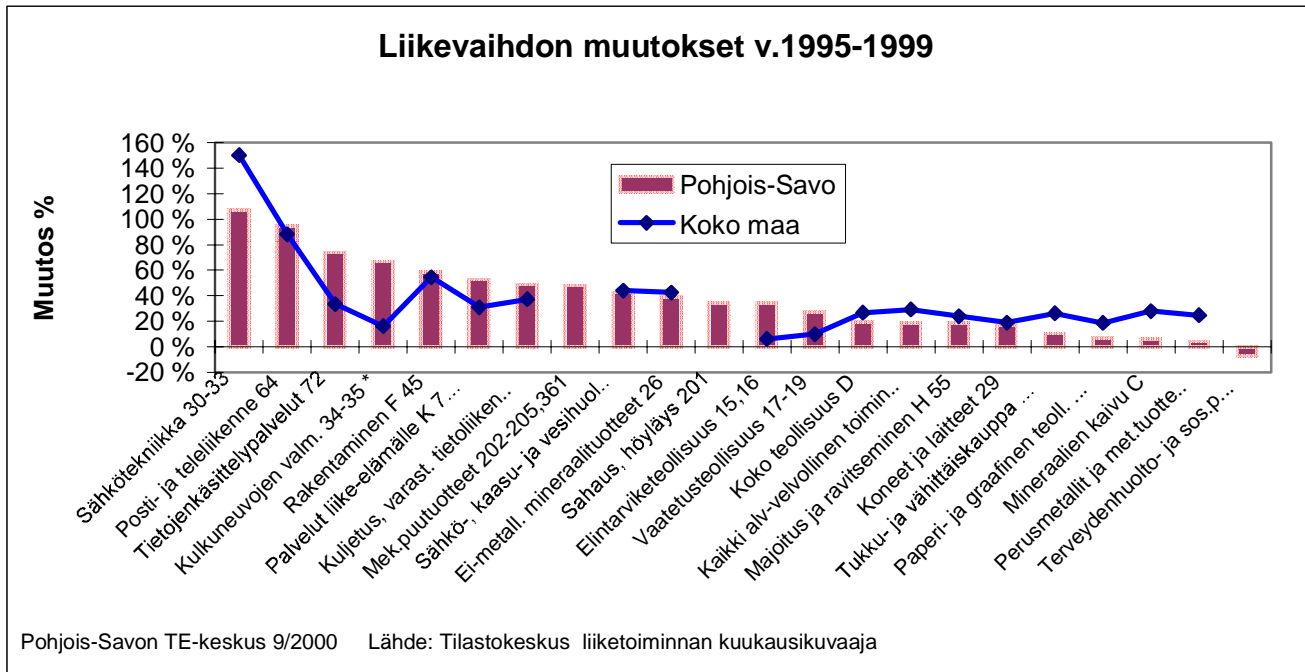
Jakso vuodesta 1996 kesään 1998 oli Pohjois-Savon elinkeinoelämässä suotuisan kasvun aikaa. Kehitys perustui viennin nopeaan kasvuun, vuosikolmannestasaalla 11-34 % kasvuun vuodessa. Kasvu pysähtyi nopeasti syksyllä 1998 viennin käännyttyä laskuun. Aasian, Latinalaisen Amerikan ja Venäjän talouksien ongelmat heijastuivat myös Pohjois-Savoon. Koko maassa alkoi viennin uusi nopea kasvu 1999, mutta myöhästyi Pohjois-Savossa noin puolella vuodella. Pohjois-Savossa liikevaihto alkoi jälleen kasvaa nopeasti syksyllä 1999, jolloin myös viennin väheneminen hidastui. Kevättalvella 2000 vienti kääntyi selvään kasvuun, joka oli koko maata nopeampaa. Viennin elpyminen ennakoitiin suotuisan kehityksen jatkumista maakunnassa ja koko maassa. Liikevaihdon kasvu on Pohjois-Savossa seurannut maan kasvua noin kaksi prosenttiyksikköä alhaisemmalla tasolla. Viime keväänä kasvueroa suureni, mutta oletettu viennin kasvu pitäneen maakunnan liikevaihdon kasvu-uralla.

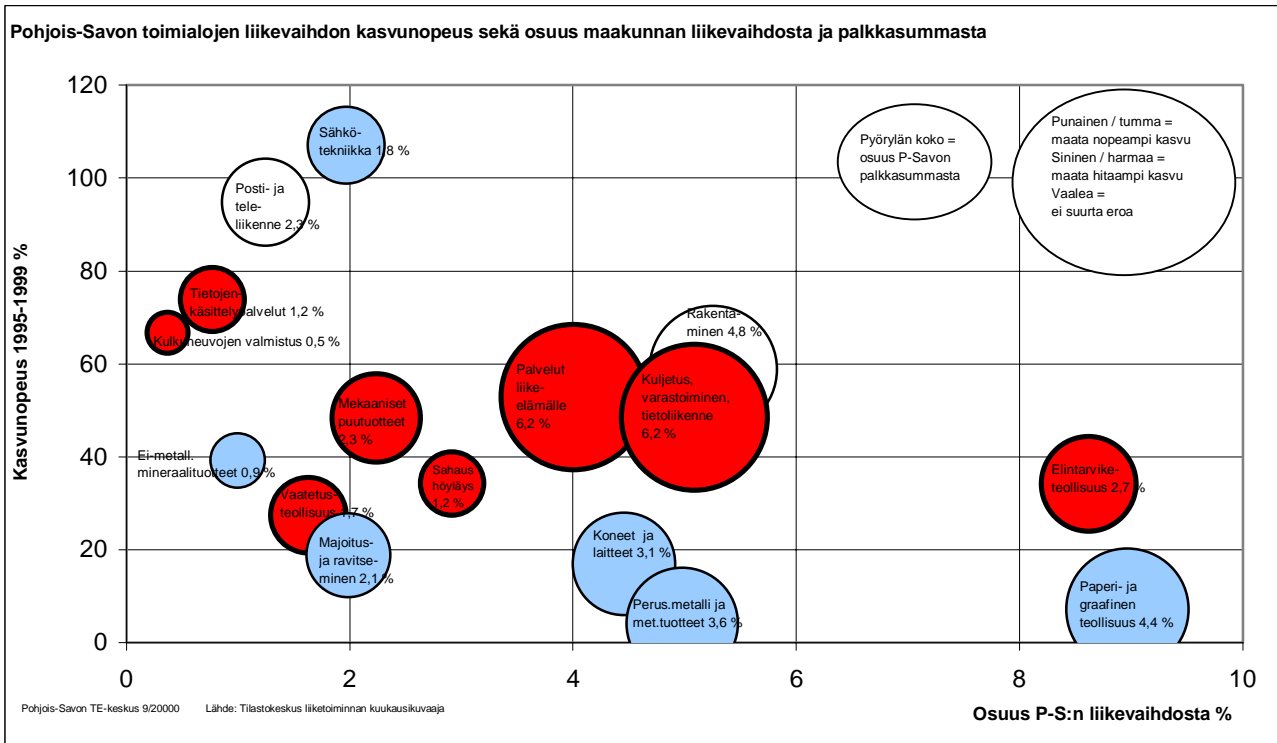
Pohjois-Savon teollisuuden liikevaihto on kasvanut lähes koko maan tasolla, mutta vuosittaiset vaihtelut ovat olleet jyrkempiä. Muutokset korostuvat maakuntatasolla koko maahan verrattuna. Teollisuus saavutti koko maan kasvunopeuden vuodenvaihteen 1998 molemmin puolin ja nopeus oli vuoden 1999 loppupuolella keskimääräistä suurempi. Teollisuuden palkkasumma on maakunnassa kasvanut koko maata nopeammin vuodesta 1997 lähtien.

Kasvu eri toimialoilla

Seuraavassa kuviossa verrataan toimialojen liikevaihdon kasvunopeuksia maassa ja Pohjois-Savossa vuosina 1995-1999. Liikevaihdon muutokset on laskettu arvolisäverovelvollisen liikevaihdon kuukausimuutosten vuosikeskiarvoista. Vertailu kertoo maan ja Pohjois-Savon kasvuerot, mutta voi aliarvioida sellaisen toimialan kasvunopeutta, jonka kasvu on ollut erityisen nopeaa myös vuonna 1999 ja 2000.

Pohjois-Savoon on syntynyt uuden kasvun perusta ”perinteiseen” ja sähkötekniseen teollisuuteen, tietojenkäsittelypalveluihin ja muihin palveluihin liike-elämälle. Rakentaminen on kiihtynyt maakunnan keskittyvän kasvun myötä. Keskeisimmät syyt Pohjois-Savon aluetalouden vielä muuta maata hitaampaan kasvuun ovat sähkötekniikan erittäin nopea kasvu koko maassa, maakunnan sellu- ja paperiteollisuuden ja kaupan jääminen jälkeen koko maan kasvusta sekä muussa maassa heikosti kehittyvien elintarvike- ja tekstiiliteollisuuden suuri painoarvo maakunnassa.

Pohjois-Savon kasvu maata nopeampaa	Pohjois-Savon kasvu maata hitaampaa
Tietojenkäsittelypalvelut	Sähkötekniikka (vaikka kasvaa nopeasti)
Kulkuneuvojen valmistus	Sellu- ja paperiteollisuus
Palvelut liike-elämälle	Tukku- ja vähittäiskauppa
Rakentaminen (reilu vuosi)	Majoitus- ja ravitsemistoiminta
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	Metallituotteiden valmistus
Mekaaninen puunjalostus	Koneet ja laitteet 1995-1999
Elintarviketeollisuus	
Vaatetusteollisuus	
Koneet ja laitteet syksy 1999-huhtikuu 2000	

Alkutuotannossa työskentelevien osuus on Pohjois-Savossa lähes kaksinkertainen muuhun maahan verrattuna. Maa- ja metsätalouden työpaikat ovat vuodesta 1995 kesäkuuhun 2000 vähentyneet työvoimatutkimuksen mukaan noin prosentilla vuodessa. Vähentyminen on ollut vain puolet maan keskimääräisestä. Otospohjainen työvoimatutkimus on vain suuntaa antava. Työssäkäyntitilasto näyttää vuosille 1995 – 1998 suurempaa 1650 työpaikan eli 15 % vähenemistä, mikä on vastannut maan kehitystä. Alkutuotannon vahvat alat ovat maidon- ja lihantuotanto, metsätalous sekä marja- ja puutarhaviljely. Nautakarjasta saatava bruttotulo on yli puolet maatalouden kaikista tuloista. Pohjois-Savossa on noin 5500 aktiivitalaa, joiden keskimääräinen peltoala on lähes 25 hehtaaria. Rakennekehitys on ollut nopeaa, minkä ansiosta tuotantokapasiteetti on kasvanut. Kuluvan vuoden aikana maidontuotantotilojen lopettamisvauhti on kuitenkin hidastunut. Luomutuotanto lisääntyy, koska kotieläintuotanto tuli elokuussa 2000 luomusetuksen piiriin ja luomutuotteiden jalostusta kehitetään. Vuotuinen kalansaalis on noin 4 miljoonaa kiloa, josta vapaa-ajan kalastajat pyytävä yli 90 prosenttia.

Kuluneen vuoden teollisuuden työllisyyden kasvusta on Pohjois-Savossa vastannut pääasiassa metalliteollisuus. Nopeinta kasvu on ollut sähkötekniisessä teollisuudessa ja vuoden 1999 lopulta alkaen myös kone- ja laitevalmistuksessa. Metallien jalostuksen, metallituotteiden valmistuksen ja kone- ja laitevalmistuksen liiketoiminnassa oli ongelmia 1998 ja alkuvuonna 1999 eikä niiden palkkasumma ole noussut koko maan vauhtia. Vuoden 1999 loppupuolella koneiden ja laitteiden valmistuksen (tol 29) liikevaihto, vienti ja palkkasumma kääntyi nopeaan kasvuun. Merkittävä osa tästä kasvusta on tullut Kuopiosta. Kulkuneuvojen valistus ei maassa ole kasvanut juuri lainkaan. Pohjois-Savossa alan liikevaihto on 1995-2000 lähes kaksinkertaistunut ja myös työllisyys on kasvanut. Koko maan nopeimmin kasvanut ala on sähkötekniikka (tol 30-33).

Mekaaninen puunjalostus on kasvanut maakunnassa muuta maata nopeammin vuodesta 1997 lähtien. Nopeinta kasvu on ollut jalostetuissa puutuotteissa, kuten on ollut tavoitteenakin. Puutuotteiden vienti on viimeiset kaksi vuotta kehittynyt keskimääräistä paremmin. Sen sijaan massan ja paperin valmistuksessa maakunta on jäänyt jälkeen muun maan kasvusta. Elintarvike-, tekstiili-, massa- ja paperi- sekä graafisen teollisuuden työllisyys on vähentynyt. Koko maan elintarviketeollisuuden ja vaatetusteollisuuden kasvu on ollut vaatimatonta. Pohjois-Savossa näiden alojen liikevaihto on kasvanut hiukan ripeämmin.

Pohjois-Savon teollisuudella on suunnitteilla runsaasti investointihankkeita, jotka perustuvat viennin vetoon ja kapasiteetin korkeaan käyttöasteeseen. Tällä hetkellä ei suunnitella työvoiman lisäämistä.

Rakentamisen työllisyyden kasvussa Pohjois-Savo saavutti maan kasvun vuonna 1998. Viime vuonna ja keväällä 2000 alan työllisyyskehitys on jatkunut hyvänä. Talonrakennuksen työttömyys on alentunut 2500:sta 1500:aan. Myönnettyjen rakennuslupien perusteella rakentamisen nykyinen taso näyttäisi säilyvän ainakin vuoden 2001 ajan, vaikka koko maan rakentamisen kasvu saattaa pysähtyä. Tietotekniikkavetoinen toimipaikkarakentaminen on keskittänyt rakentamista maassa. Maan rakentamisesta yli puolet keskittyy pääkaupunkiseudulle, Turun, Tampereen, Jyväskylän, Kuopion ja Oulun seutukunnille. Kuopion nouseminen maan vilkkaimmin rakentavien alueiden joukkoon on maakunnan työpaikkakasvun ohella merkki Pohjois-Savon uudesta kasvusta. Informaatioalojen toimipaikkarakentamisen ohella muukin teollisuus tulee lisäämään rakennusinvestointejaan.

Kaupan myynnin ja työllisyyden kasvu on maakunnassa ollut muuta maata hitaampaa, mikä johtuu maata alhaisemmasta tulotasosta ja muuttotappiosta. Kaupan työllisyys parani vuosina 1998-1999, mutta kasvu on saattanut hidastua keväällä 2000 eikä loppuvuodelle odoteta suuria muutoksia. Palvelualat kasvavat nopeimmin Uudellamaalla sekä Pirkanmaalla ja Hämeessä. Myös majoitus- ja ravitsemusalan (tol H) liikevaihto ja palkkasumma ovat kasvaneet Pohjois-Savossa keskimääräistä heikommin. Yöpymismäärillä mitaten Pohjois-Savon matkailu on 1990-luvun aikana hiukan menettänyt markkina-asemaansa maassa: Pohjois-Savon osuus koko maan yöpyjistä on laskenut vuoden 1992 5.6 %:sta viime vuoden 5.0 %:iin ja Kuopiossa 2.8 %:sta 2.3 %:iin.

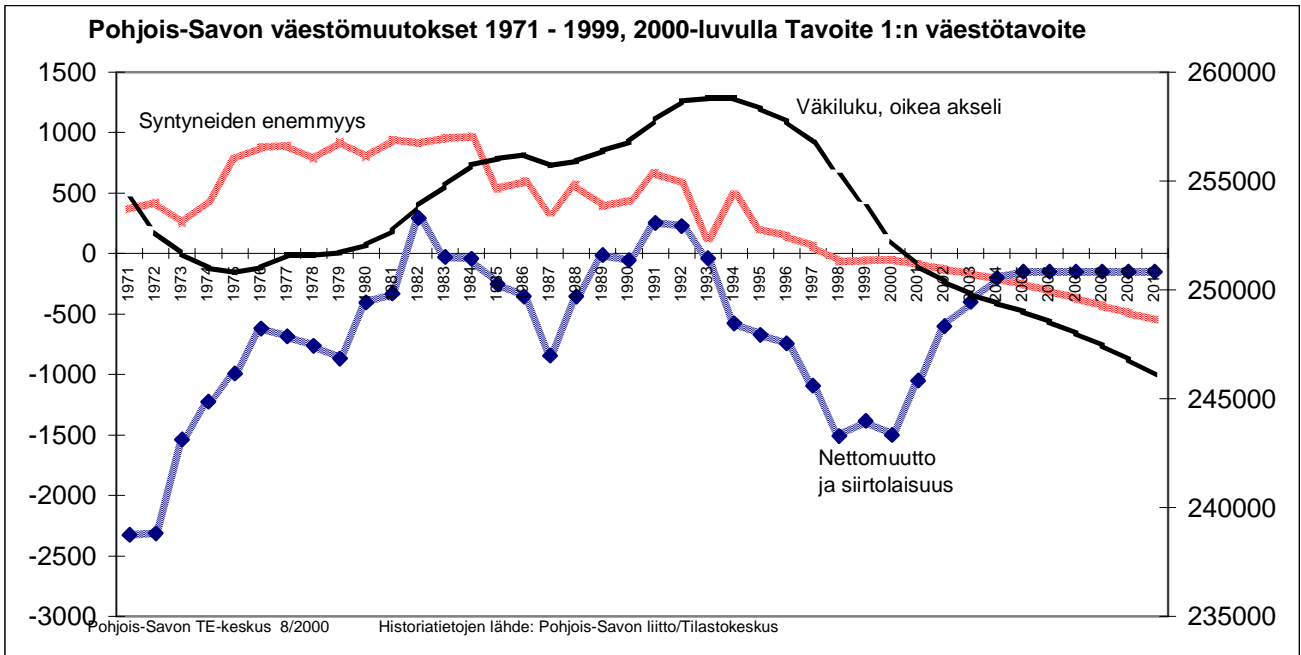
Teleala vähensi työpaikkojaan vuoteen 1997 saakka eikä alan työllisyydessä ole senkään jälkeen päästy muun maan kasvunopeuteen reippaasta liikevaihdon kasvusta huolimatta. On mahdollista, että posti- ja teleliikenteen (tol 64) kasvu on Pohjois-Savossa hidastunut vuoden 1999 alun jälkeen. Myös palkkasumman kehitys on ollut viimeisen vuoden ajan heikko. Rahoituksen ja vakuutuksen muuta maata nopeampi työpaikkojen määrän väheneminen on maakunnassa jatkunut. Teleala sekä rahoitus ja vakuutus ovat viime vuosina keskittyneet maassa.

Tietojenkäsittelypalveluiden (tol 72) kasvu on koko maassa ollut vaatimatonta sähköteknisen teollisuuden kasvuun verrattuna. Kasvun keskittyminen ei tule esille koko maan tilastoista. Pohjois-Savossa tietojenkäsittelypalveluiden liikevaihto on 1990-luvun loppuvuosina kasvanut kaksi kertaa maan keskimääräistä vauhtia nopeammin. Positiivinen merkki maakunnan kehityksestä on muuta maata nopeampi liikevaihdon ja palkkasumman kasvu kiinteistö-, vuokraus-, tutkimus- ja liike-elämän palveluissa (tol K). Tämä osoittaa kasvavaa palvelujen kysyntää ja toisaalta liike-elämän palvelut antavat tukea tulevalle kasvulle.

Sosiaali- ja terveystyöpaikoiden työpäivät vähenivät vuosina 1995-1997, mutta työpaikkamäärä kääntyi hitaaseen kasvuun 1998 ja kasvu näyttäisi jatkuneen. Vuosina 1998-1999 työttömiä terveydenhoitoalan työntekijöitä oli noin 1000. Alan työttömyys kääntyi laskuun vasta kuluvan vuoden aikana. Työllisyys on kohentunut vuoden 1999 aikana myös opetuksessa, sosiaalityössä ja julkisessa hallinnossa.

Väestö

Pohjois-Savolla on mahdollisuus kääntää kehitys nykyistä myönteisemmäksi. Työllisyyden koheneminen nopeutui oleellisesti vuoden 1999 aikana ja suunta on jatkunut myös vuoden 2000 alkupuolella. Pohjois-Savon työllisyyden kasvu onkin pitkästä ajasta saavuttanut koko maan tason. Tästä huolimatta maakunnan muuttotappio on jatkunut suurena. Maakunnan muuttotappiota selittänee maan osien kasvuerot, mikä on vetänyt työvoimaa nopeimmin kasvaville alueille. Tilanne ei voi jatkua pitkään nykyisellään. Työllisyyden kasvun jatkuminen Pohjois-Savossa tulee pienentämään muuttotappiota. Jos näin ei käy, ajautuu maakunta ajan mittaan ensin laadulliseen ja sitten määrälliseen työvoimapulaan. Todennäköisempää on muuttotappion pieneminen lähivuosina. Asumisen ja muiden elinkustannusten kalleus pääkaupunkiseudulla hillitsee sen väestökasvua. Pääkaupunkiseudun ja koko kansantalouden mahdollinen lievä kasvun hidastuminen parantaa monipuolisten kaupunkiseutujen kehitysmahdollisuuksia.

Pohjois-Savon Tavoite 1 –ohjelmassa asetettiin maakunnan väestötavoitteeksi 249000 asukasta vuoden 2006 lopussa. Tämä tarkoittaa 246000 asukkaan tasoa vuoden 2010 lopussa. Väestötavoite on mahdollista saavuttaa, jos maakunnan muuttotappio vähenee oleellisesti 3-4 vuodessa. Noin 10000 työpaikan määrällinen kasvu on työvoiman kokonaistarjonnan näkökulmasta mahdollista saavuttaa 2000-luvulla ilman muuttovoittoa ja on siinä mielessä realistinen. Se kuitenkin edellyttää työttömyyden alenemista noin kolmannekseen nykyisestä ja työllisyysasteen merkittävää nousua eli karkeasti 1990-luvun alun tason saavuttamista. Maakunnan työvoimavarat ja koulutettu nuorisot on saatava tehokkaaseen käyttöön. Muuttotappio on vienyt kaikkia alle 45-vuotiaita ikäryhmiä, erityisesti 20-30 –vuotiaita ja vähintään keskiasteen koulutuksen saaneita.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
kokonaisväkiluku Pohjois-Savossa	256781	257808	258662	258793	258800	258315	257742	256760	255234	253792	
nettomuutto (sis. siirtolaisuus)	- 55	+ 254	+ 227	- 39	- 576	- 673	- 743	- 1092	- 1526	- 1383	- 866 (31.7.)
syntyneiden enemmitys	442	664	581	126	485	204	143	61	- 68	- 55	- 181 (31.7.)
koko maan työttömyysaste %											(31.7.)
- TM	4,1	8,3	14,3	19,3	19,9	18,8	17,9	16,4	14,7	13,9	12,7
- TK	3,3	6,5	11,7	16,3	16,6	15,5	14,6	12,7	11,4	10,2	(30.6.)
- työllisyysaste	74,1	70,0	64,7	60,6	59,9	61,1	61,9	62,9	64,1	66,0	67,8
työttömyysaste % (TM)	5,8	9,7	15,3	20,3	21,2	21,2	20,1	18,7	18,3	17,1	16,1 (31.7.)
työllisyysaste	70,1	66,9	61,8	55,9	55,3	56,3	56,4	55,5	56,6	60,0	63,3
työttömät (TM)	6905	12045	19044	24733	25183	24627	23785	21986	20465	19404	18552 (31.7.)
työvoima(Tilastokeskus TK)	124000	124000	122000	119000	116000	118000	117000	116000	112200	115500	122700 (30.6.)
työllinen työvoima (TK)	118000	113000	104000	95000	93000	94000	94000	94400	95700	100900	106300 (30.6.)

Pohjois-Savon ja koko maan työllisyysaste on vuodesta 1999 alkaen kohentunut nopeasti ja lähenee laman alkuvaiheen tasoa. Voimistunut työvoimankysyntä käänsi myös työvoiman tarjonnan vuoden 1999 aikana kasvuun. Kokoaikaiset työsuhteet ovat lisääntyneet koko työllisyyden kohenemisen ajan. Osa-aikatyön kasvu pysähtyi syksyllä 1999 ja keväällä 2000. Maakunnan ja maan työttömyysasteiden ero kasvoi lamasta noustessa maan keskimääräisen kasvunopeuden oltua Pohjois-Savoa nopeampi. 1990-luvun lopussa ero on säilynyt reilussa kolmessa prosentissa. Pohjois-Savon työllisyysaste on heikoin koko maahan verrattuna 20-24, 50-59 ja 25-34 –vuotiailla.

Työvoimatutkimuksen työllisten ja työvoiman tasot kesällä 2000 ovat poikkeuksellisen korkeita, mikä saattaa johtua pienestä otoskoosta. Todellinen taso lienee hiukan alempi. Joka tapauksessa työllisten määrä on kasvanut.

Päätelmät alueen tilasta ja kehityksestä	
<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Monilla elinkeinoaloilla kasvu on kiihtynyt maan tasolle ja ylikin ▪ Virinnyt kehitysaktiivisuus ▪ Vienti on jälleen kääntynyt kasvuun ▪ Kuopion seudun lisääntyvä vetovoima uusilla kasvualoilla ▪ Kuopio maan vilkkaimmin rakentavien alueiden joukossa ▪ Varkauden seudun vientivetoinen monialainen teollisuuskeskittymä ja kasvava elektroniikkateollisuus ▪ Hyvä koulutetun työvoiman saatavuus ▪ Hyvä elinympäristö ja toimivat palvelut ▪ Kohtuullinen asumisen kustannustaso ▪ Maatalouden hallittu rakennekehitys = tuotantokapasiteetti kasvaa 	<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Alkanut työllisyyden kasvu pienentää muuttotappiota ja tukee kasvua ▪ Koulutuksen ja kehitystoiminnan lisääminen it:n kasvualoilla pitää yllä nopean kasvun alueita parempaa työvoimantarjontaa ▪ Monet yritykset hakevat asiakkaiksi nopeasti kasvavia kansainvälisillä markkinoilla toimivia yrityksiä, mikä nopeuttaa kasvua ▪ Puunjalostuksen jalostusarvon kohottaminen ja uusi metalliteollisuuden alihankinta ▪ Tulevaisuudessa ohjelmistoalan ja muun it:n vienti ▪ Iisalmen seudun monipuolistuva metalliteollisuus ▪ Terveystieteiden teknologian läpimurto ▪ Maidontuotanto keskittyy Väli-Suomeen
<p>Ongelmat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yritysten alhainen T&K-panostus ▪ Uusien kasvuyritysten vielä vähäinen kiinnittyminen alueen yritysverkostoihin ja osaamiseen ▪ Vasta muutamia esimerkkejä yritysverkkojen avoimesta sisäisestä tiedonkulusta ▪ Ohjelmarahoitus ei riitä kaikkiin hyviin hankkeisiin; hankkeita olisi jaksotettava ja lisättävä kansallista rahoitusta ▪ ”Perinteisen” teollisuuden tuottavuuden kasvu alentaa työllisyyttä ▪ Hitaasti kohentunut työllisyys, ”rakennetyöttömyys” ▪ Terveystieteiden teknologian markkinoillepääsy on ollut hidasta ▪ Maaseudun autioituminen 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Maakunnan kehittämissä politiikan takertuminen vanhan aluepolitiikan ulkoisten kehittämissäpanosten ja tulonsiirtojen hakemiseen ▪ Ristiriidan kärjistymisen uuden kasvun luomisen ja vanhojen teollisten alojen tukemisen välillä ▪ Kasvuerojen kärjistymisen maakunnan eri osien välillä ▪ Jatkuvan muuttotappion aiheuttama pula työvoimasta ja kasvupotentiaalista ▪ Koulutusmäärien kasvattaminen ei saa johtaa osaamistason alenemiseen esim. it-alan muutokoulutuksessa ▪ Maatalouden työvoiman heikko saatavuus tulevaisuudessa

Johtopäätökset strategiatyölle ja kehittämisrahoituksen kohdistamiselle

Pohjois-Savon kehittämisen tavoitteena on katkaista alueen suhteellinen taantuminen nopeuttamalla aluetalouden ja työllisyyden kasvua. Tavoite 1 –ohjelma tähtää rakennemuutoksen aikaansaamiseen.

- Elinkeinorakennetta monipuolistetaan ja työllisyyden kasvua kiihdytetään luomalla pohjaa uusille kasvualoille. Maakunnalla on kahden aikaperspektiivin kehittämisstrategia, jolla pyritään jakamaan riskejä, osallistumaan nykyiseen maan kasvuvaiheeseen ja luomaan lähtökohtia uudelle kasvulle perustuen maakunnan korkeimpaan osaamis pohjaan. Lähivuosina kasvuodotukset kohdistuvat it-alaan (mm. ohjelmistot, automaatio, tietoliikennetekniikka), joka vastaa jo vuonna 2000 suurimmasta osasta kehityshankkeissa syntyvistä uusista työpaikoista. Seuraavan sukupolven teknologioita ja palveluita edistetään luomalla edellytyksiä hyvinvointiteknologian (terveydenhuollon teknologia, lääkekehitys ja agrobiotekniikka) sekä ympäristötekniikan eri sovellusalojen soveltavalle tutkimukselle ja yrityshankkeille. Tässä hyödynnetään tiedeyhteisölle ominaista tutkimusosaamista.
- Nykyisten vahvojen alojen, puu- ja metalliteollisuuden, kehittämistyötä ohjaa pyrkimys jalostusasteen ja tuotekehityksen korottamiseen sekä uusien tuotteiden ja työpaikkojen luomiseen. Edistetään informaatiotekniikan soveltamista ns. perinteisiin tuotteisiin. Rakennemuutoksen ja työllisyyden kasvun aikaansaamiseksi niukkaa julkista kehitysrahoitusta on suunnattava uuden luomisen riskien jakamiseen yhdessä elinkeinoelämän kanssa. Yritysten omalla vastuulla on välttämätön kilpailukyvyyn ylläpito tuotantoa tehostamalla. Panostetaan yritysten yhteishankkeiden kokoonjuoksuun ja koordinointiin tuotannon ja tuotteiden kehittämisessä.
- Työvoima- ja työllisyysstrategiassa vastataan osaamis pohjaisten kasvualojen työvoimatarpeeseen tutkintotavoitteisella työvoimakoulutuksella ja yhteishankintakoulutuksella. Työvoiman kysyntää vahvistetaan tehostamalla työnantajapalvelua ja tukemalla työllistäviä investointeja. Yrittäjyyttä edistetään verkottamalla TE-keskuksen ja muiden tahojen olemassa olevia palveluja sekä tukemalla maaseutu- ja naisyrittäjyyttä. Tuetaan ikääntyvien työssä jaksamista ja ammatillista osaamista sekä autetaan vaikeasti työllistyviä työttömiä sijoittumaan avoimille työmarkkinoille.

Pohjois-Savon TE-keskus painottaa rakennemuutoksen aikaansaamiseksi seuraavien alojen kehittämistä kasvun luomisessa:

- it-ala (mm. ohjelmistot, automaatio, tietoliikennetekniikka)
- osaamiskeskusalat, terveydenhuollon teknologia, lääkekehitys ja agrobiotekniikka sekä ympäristötekniikka
- mekaanisen puunjalostuksen uusia tuotteita ja jalostusarvoa kehittävät hankkeet
- metallialan yritysten tuotekehitys sekä uusi alihankinta ja muu yritystoiminta
- palvelut, jotka kehittävät alue- ja elinkeinorakennetta ja alueen kilpailukykyä
- uusien elintarvikkeiden kehittäminen

Maaseudun elinvoimaa pidetään yllä

- kehittämällä perusmaataloutta vastaamaan EU-maatalouden kilpailu- ja tuottavuusvaateisiin
- edistämällä maatilatalouden yhteydessä olevaa yritystoimintaa (puhtaat raaka-aineet ja –tuotteet, puu, matkailu, alihankinta)

Pohjois-Savon TE-keskuksen arvio Pohjois-Savon talouden myönteisestä käänteestä perustuu seuraaviin havaintoihin:

- vienti on kääntynyt vuosien 1999-2000 vaihteessa nopeaan nousuun; jos korkea öljyn hinta ei jarruta maailmantalouden kehitystä, näyttää kansainvälinen kysyntä jatkuvan seuraavat 1-2 vuotta hyvänä
- viennin kasvu perustuu osaksi myös uusiin avauksiin
- Aasian maiden elpyminen tukee metalliteollisuuden myönteistä kehitystä
- liikevaihdon kasvu on Pohjois-Savossa kiihtynyt kesästä 1999 lähtien
- Kuopio päässyt rakentamisessa vilkkaimpien paikkakuntien joukkoon
- teollisuuden investoinnit jatkuvat
- maakunnan elinkeinorakenne on monipuolistumassa:
  - mm. metalli- ja sähköteollisuus on koko maan tavoin ohittanut viennissä paperi- ja selluteollisuuden
  - maakunnassa on useita toimialoja, jotka kasvavat keskimääräistä nopeammin, mm. tietojenkäsittelypalvelut, kulkuneuvojen valmistus, liike-elämän palvelut, mekaaninen puunjalostus, nyt mukaan on päässyt koneet ja laitteet sekä rakentaminen
- tavoiteltu työpaikkakasvu on lähtenyt toteutumaan

Edellä olevan nojalla ja suuren yritystukihanke kysynnän vuoksi, Pohjois-Savon tilanne ja toimintaympäristö huomioden olisi erityisen perusteltua harkita ykköstavoiteohjelmaa tukevia kansallisia aluepoliittisia toimenpiteitä.

POHJOIS-SAVON TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS
 Käsityökatu 41, PL 2000, 70101 KUOPIO
 puh. 017 6175 111 fax 017 6175 390